

Kriminaalmenetluse osalise lõpetamise määrus

Koostamise kuupäev ja koht:	13.06.2025, Pärnu
Koostaja ametinimetus ja nimi:	vanemprokurör Kaido Tuulemäe
Ametiasutuse nimi:	Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuur
Kriminaalasja number:	22750000008
Kuriteo kvalifikatsioon:	KarS § 345 lg 1 ja § 389 ¹ lg 1 ja 3
Kahtlustatava nimi ja isikukood:	XXX XXX (XXX), XXX XXX (XXX)
Kuriteo toimepanemise aeg:	2020 juuni – 2023 september

XXX XXXile ja XXX XXX on esitatud kahtlustus KarS § 345 lg 1, 2 ja § 389¹ lg 1 ja 3 järgi. Kokkuvõtvalt seisneb kahtlustus ebaõigete arvete alusel XXX XXX rahaliste väljamaksete tegemises ning nende summade maksudeklaratsioonis (TSD-s) deklareerimata jätmises. Samuti jäeti deklareerimata erisoodustusmaks äriühingu poolt soetatud kaatrilt.

Arvestades KrMS § 202 sätteid, saab kriminaalmenetluse lõpetada, kui tegemist on teise astme kuriteoga, isiku süü ei ole suur, ta on heastanud või asunud heastama kuriteoga tekitatud kahju, tasunud kriminaalmenetluse kulud või võtnud kohustuse need tasuda ning kriminaalmenetluse jätkamiseks puudub avalik menetlushuvi. Tegemist on kaalutusõiguse kohaldamisega, mille eesmärk hõlmab lisaks menetlusökonomikale ka proportsionaalsuse põhimõttest tuleneva vajaduse välistada kriminaalrepressiooni kohaldamine juhtudel, mil see oleks teo asjaolusid silmas pidades ilmselt mittemõõdukas.

KarS § 4 lg-test 1 ja 3 tuleneb, et kuriteod jagunevad esimese ja teise astme kuritegudeks ning teise astme kuriteona on vaadeldav süütegu, mille eest on KarS-s karistusena ette nähtud rahaline karistus või tähtajaline vangistus kestusega kuni viis aastat. KarS § 345 lg 1 ja § 389¹ lg 1 näeb karistusena ette rahalise karistuse või vangistuse kestusega mitte enam kui viis aastat. Seega on kahtlustatavatele etteheidetav tegu hinnatav teise astme kuriteona KarS § 4 lg 3 mõttes. Seetõttu ei ole XXX XXXi ja XXX XXX suhtes kohtumenetluse läbiviimine ja nende võimaliku süüditunnistamise korral ka karistamine ainuvõimalik meede nende õiguskuulekusele suunamiseks.

Riigikohtu praktika kohaselt annab oportuuniteediprintsiip prokuröridele kaalutusõiguse, mille eesmärk on tagada nii menetlusökonomia kui ka proportsionaalsuse põhimõtte järgimine. See loob võimaluse välistada kriminaalrepressiooni kohaldamise juhtudel, mil see oleks teo asjaolusid arvesse võttes ilmselgelt mittemõõdukas (RKKKo 3-1-1-85-04, p 16).

Kriminaalmenetluse lõpetamine KrMS § 202 lg 1 alusel eeldab seda, et kahtlustatava süü ei oleks suur. XXX XXXi süü ei ole ka väike, kuid kriminaalmenetluses kogutud tõendite kohaselt on tema süü hinnatav keskmisena. See tähendab, et seadus võimaldab tema suhtes kriminaalmenetluse lõpetada otstarbekuse põhimõttel.

Riigikohus on selgitanud, et isiku süü suuruse hindamisel tuleb lähtuda eelkõige asjas tuvastatud faktilistest asjaoludest ja nendes kajastuvast teo ebaõiguse mahust, samuti KarS §-s 57 loetletud karistust kergendavate ja §-s 58 loetletud karistust raskendavate asjaolude esinemisest (RKKKo 3-1-1-12-06 ja 3-1-1-18-11). Arvestada tuleb näiteks inimese panust grupiviisilise kuriteo toimepanemisel, tema tahtluse astet, vanust ja arusaamisvõimet ning seadusandja sätestatud karistusraame sedalaadi kuritegude eest. Samuti võivad süü suurust

iseloomustada koosseisupärase käitumise süstemaatilisus, tagajärje raskus ja muud asjaolud (RKKKo 3-1-1-76-12). Lisaks peab süü suuruse hindamisel arvestama ka inimese käitumist vahetult enne ja pärast kuriteo toimepanemist, kuna ka see näitab inimese suhtumist kaitstavasse õigushüvesse (*ibid*).

Lisaks tuleb kriminaalmenetluse lõpetamiseks otstarbekuse kaalutlusel hinnata ka avaliku menetlushuvi kriteeriumi, kuivõrd KrMS § 202 kohaldamise materiaalseks eelduseks süü suuruse kõrval on avaliku menetlushuvi puudumine. Avalik menetlushuvi on määratlemata õigusmõiste, mida peamiselt sisustatakse eri- ja üldpreventiivsete kaalutluste kaudu. See on seotud karistusõiguses *ultima ratio* põhimõttega, mis näeb ette, et karistust tuleb kohaldada siis, kui muud vahendid osutuvad ebapiisavaks ja karistamise järele eksisteerib tungiv vajadus.

Menetlusõiguses hinnatav avalik menetlushuvi ei ole seotud süüdistatava staatuse ega meediatähelepanu suurusega. Eripreventiivset kaalutlust analüüsides tuleb rõhutada, et selles kriminaalasjas ei ole tuvastatud asjaolusid, mis annaksid aluse arvata, et kriminaalmenetluse lõpetamine ja XXX XXXi ning XXX XXX kohtulikust karistamisest loobumine võiks viia selleni, et nad jätkaks uute süütegude toimepanemist. XXX XXXi ja XXX XXX suhtes ei ole varasemalt kriminaalmenetlust lõpetatud KarS § 202 alusel ning nad ei ole kahtlustatavad pooleliolevates kriminaalasjades, mistõttu on alust arvata, et menetluse lõpetamisel oportuuniteedi alusel on arvestatav eripreventiivne mõju.

Käesolevas kriminaalasjas XXX XXX poolt esitanud avalik-õigusliku nõude põhisummas 391 702 eurot (mille lisandusid intressid summas 267 831 eurot) on XXX XXX eeluurimisel täies ulatuses hüvitanud. Sellise rahalise kohustuse tasumisel on võimalik saavutada ka eesmärk, mille kohaselt ei tohi kuritegu end ära tasuda. Kuritegude puhul, mille motivaatoriks on ebaseadusliku tulu teenimine, on oluline, et inimene tajuks reaalseid varalisi tagajärgi ja et kuritegevus lõppastmes end ära ei tasuks.

Käesolevas kriminaalasja ei tuvastatud asjaolusid, milliste korral oleks põhjendatud taotleda kohtult XXX XXXi suhtes KarS §-s 49¹ sätestatud ettevõtluskeeldu. Seda arvestades on eripreventiivsed kaalutlused tema suhtes täidetud ka karistust mõistmata, sest kahtlustatav on vahetult tajunud, et kuriteole järgnevad reaalsed majanduslikud tagajärjed riigituludesse kindel rahasumma tasumise kohustuse tekkimisel ning deklareerimata maksusumma hüvitamisel.

Kohtueelsel uurimisel tunnistas XXX XXX juhatuse liige XXX XXX oma süüd ning andis põhjalikud ütlused, mis riimuvad teiste kogutud tõenditega ja omavad olulist tähendust kuriteo tõendamisel.

Samuti on oluline välja tuua, et XXX XXX omanike vahel pikemat aega esinenud erimeelsused on tänaseks päevaks leidnud lahenduse. 2024.a lõpus saavutasid XXX XXX omanikud kokkuleppe, mille kohaselt omandas XXX XXX oma äripartneri osaluse aktsiaseltsis.

Lisaks ei saa jätta tähelepanuta, et võimaliku kohtumenetluse korral võib kohus kohtuotsuse tegemisel lugeda XXX XXX teo karistamisväärsust vähendavaks KarS § 57 lg 1 p-s 7 nimetatud asjaolu – süüteo toimepanemise kõrges eas inimese poolt. Riigikohus on selgitanud, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on kõrges eas inimeseks loetud ka vanaduspensioniealisi inimesi (RKKKo 3-1-1-93-12, p 9.2). XXX XXX etteheidetava teo lõpuleviimise ajal oli XXX XXX 70-aastane, seega vanaduspensioniealine.

Kokkuvõtvalt on prokuratuur seisukohal, et XXX XXXile ja XXX XXX menetluse lõpetamisega pandav kohustus on piisavalt mõjus ja hoiatav jõudmaks tõdemuseni, et nende suhtes on karistusõiguslikud eesmärgid saavutatavad ka ilma karistust mõistmata.

Prokuratuur on seisukohal, et XXX XXXile ja XXX XXX kriminaalmenetluse lõpetamisega kaasnev kohustus tasuda riigituludesse 20 000 eurot on kohane ja proportsionaalne neile etteheidetavat rikkumist arvesse võttes. Karistusõiguslikud sanktsioonid peavad säilitama *ultima ratio* iseloomu ehk jääma inimese käitumise suunamisel riigi viimaseks vahendiks. Karistust kohaldatakse üksnes siis, kui selle järgi on tungiv vajadus ja muudest vahenditest ei piisa või neid ei ole võimalik kohaseks pidada. Kriminaalmenetluse lõpetamine otstarbekuse kaalutlusel on seega proportsionaalne, sobilik ja kohane, kuivõrd XXX XXX tunneb määratava kohustuse kaudu vahetut, arvestatavat ja materiaalist mõju.

Kahtlustatavad nõustuvad kriminaalmenetluse lõpetamisega KrMS § 202 sätete alusel ja nõustuvad endale KrMS § 202 lg 2 p 2 ja 3 alusel rahalise kohustuse võtmisega määratud tähtjaks. Neid on teavitatud, et kui nad ei täida neile pandud kohustusi määratud tähtjaks, siis prokuratuur uuendab nende suhtes kriminaalmenetluse.

Väärrib märkimist, et põhiseaduse § 22 ja KrMS § 7 lg 1 kohaselt ei tohi käsitada isikut süüdiolavana enne, kui tema suhtes on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus. Riigikohus on selgitanud, et KrMS § 202 kohaldamine eeldab teo karistatavuse üldiste eelduste (süüteo koosseis, õigusvastasus, süü) tuvastamist ning võib seetõttu näida isikut süüstavana, ei rajane sellel alusel kriminaalasja lõpetamise määrus samasugusel tõenduslikul baasil ja õiguslikul analüüsil kui süüdimõistev kohtuotsus ega ole sellega samastatav (RKKKo 1-17-3615, p 21).

Juhindudes KrMS § 202 lg 1, lg 2 p 2, lg 3 ja lg 7 ning KrMS § 206, vanemprokurör määras:

1. Lõpetada kriminaalasjas nr 22750000008 menetlus XXX XXXi ja XXX XXX suhtes.
2. Määratud kohustuse liik ja tähtaeg: Nii XXX XXX kui XXX XXX on kumbki kohustatud tasuma riigituludesse 20 000 eurot. Kohustuse tähtjaks määrata 22.06.2025.
3. KrMS 4. peatükis loetletud tõkendite ja muude kriminaalmenetluse tagamise vahendite tühistamine: puudub.
4. Asitõendid või äravõetud või konfiskeerimisele kuuluvad objektid: puuduvad.
5. Riiklikus sõrmejälgede registris ja riiklikus DNA-registris sisalduvate andmete kustutamine: puuduvad.
6. Kriminaalmenetluse kulud: puuduvad.
7. Vastavalt KrMS § 206 lõikele 2 tuleb kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia viivitamata saata kannatanule XXX XXX, kahtlustatavale ja tema kaitsjale.
8. Kriminaalasja toimik on kannatanule esitatud 21.04.2025.
9. Kannatanul on õigus KrMS § 207 lõike 3 alusel esitada kaebus Riigiprokuratuurile kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia saamisest alates kümne päeva jooksul.

(allkirjastatud digitaalselt)
Kaido Tuulemäe

Olen nõus täitma minule kriminaalmenetluse lõpetamise määrusega pandud kohustused. Kinnitan, et olen kätte saanud info ning minule on üksikasjalikult selgitatud kriminaalmenetluse lõpetamise määrusega pandud kohustuste täitmise tingimused ja õiguslikud tagajärjed. Saan aru, et eelpool loetletud tingimuste täitmata jätmise korral kuulub kriminaalmenetluse käesolevas kriminaalasjas uuendamisele.

(allkirjastatud digitaalselt)
XXX XXX